

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın **Milli Eğitim Bakanı Mahmut ÖZER** tarafından Anayasanın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

ALİ KENANOĞLU
İstanbul Milletvekili

Anayasa Mahkemesi (AYM) Genel Kurulu zorunlu din dersinin din özgürlüğünün ihlali olduğu gerekçesiyle 2014 yılında yapılan bireysel başvuruyu değerlendirmek üzere 7 Nisan 2022 tarihinde toplanmıştır. AYM Genel Kurulunda 8 yıldır devam dosyada, "Anayasa'nın 24. Maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan ebeveynlerin eğitim ve öğretimin kendi dinî ve felsefî inançlarına göre yapılmasını sağlama hakkının ihlal edildiğine" dair karar verilmiştir. AYM'nin söz konusu kararı ile ebeveynlerin eğitim ve öğretimin kendi dini ve felsefî inançlarına göre yapılmasını sağlama hakkının ihlal edildiğine hükmedilmiştir.

1980 darbesi sonrası hazırlanan 1982 Anayasasıyla birlikte Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi okullarda zorunlu dersler arasında yer almıştır. Bu zorunluluk Türkiye'de yaşayan Sünni inancın dışındaki tüm diğer inançlar ve inançsızlar açısından bir insan hakkı ihlali olarak yıllarca dile getirilmekte, muafiyet talepleri ulusal ve uluslararası mahkemelere taşınmakta, uluslararası ve ulusal mahkemelerin verdiği kararlar yerine getirilmediğinden bitmeyen bu tartışma hem ülke gündemini meşgul etmekte hem de bu sorunu yaşayan ailelerin mağduriyetinin sürmesine neden olmaktadır.

Türkiye'de yerel mahkemelerde açılan davalar ve AİHM nezdinde yapılan başvuruların ardından gelen mahkûmiyet kararları, zorunlu din dersi uygulamasının toplumsal talepleri karşılayamadığı ve konu hakkında değişikliğe gidilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Özellikle Alevi inancına sahip ailelerin çocuklarının din dersinden muaf tutulması yönünde yapmış oldukları başvurular, yerel mahkemelerce lehte sonuçlanmasına rağmen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunlu olmaktan çıkarılması için gerekli düzenlemeler bugüne kadar yapılmamıştır.

Yüzyıllardır, Alevi inancının çeşitli yöntemlerle yok edilmeye, olmazsa dönüştürülmeye, asimile edilmeye çalışılması kesintisiz bir yönetim anlayışı olarak sürdürülmektedir. Bırakın zorunlu din derslerinin iddia edildiği gibi din, inanç, kültür ve mezheplerin öğretildiği bir ders olarak uygulanmasını, tam aksine bu derse giren her çocuğa inancı ne olursa olsun, zorunlu olarak Sünni, Hanefi inancın eğitimi verilmekte, bu inancın tek ve mutlak doğru olduğu öğretilmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), 2007 ve 2014 yıllarında Türkiye'den yapılan başvurular sonrasında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunlu olarak okutulmasının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) eğitim hakkına ilişkin 2. maddesini ihlal ettiği yönünde karar vermiştir. AİHM, Türkiye Cumhuriyeti'ne AİHS'in 46. maddesini hatırlatarak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin zorunlu derslerden çıkarılması yönünde iç hukukta gerekli düzenlemelerin yapılması kararını iletmıştır.

Ancak aradan geçen onca yıla rağmen bu yönde herhangi bir adım atılmayarak, çocuğunun bu dersten muaf tutulmasını isteyen aileler okul yönetimleri ile karşı karşıya getirilmekte, dava yolu ile kazanılan hakların bile uygulanmaması yönünde direnç gösterilmektedir.

Yine, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), eğitimde zorunlu din ve ahlak kültürü derslerine karşı Ankara'dan davacı olan 14 Türk vatandaşının 2011 yılında açtığı dava ile ilgili olarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) eğitim hakkıyla ilgili maddesinin ihlaline hükmetmiştir. Kararda, Türkiye'de din ve ahlak kültürü kitaplarının içeriğinde yapılan son değişikliklerin "yetersiz" olduğu belirtilip, devletin dini konularla ilgili düzenlemelerde "yansız ve tarafsız olma yükümlülüğü" tekrar hatırlatılmıştır.

AİHM, kullanılmakta olan din ve ahlak kültürü kitaplarında Türkiye'de çoğunluğun ait olduğu Sünni İslam'a daha fazla yer ayrılmasının, Alevi inancının özellikleri dikkate alındığında, ebeveynlerin çocuklarında okul ile kendilerine has değerler arasında bir "bağlılık çatışması" yaratabileceğini düşünmekte haksız olmadıklarına kanaat getirmiştir. Türk eğitim sisteminin sadece Hristiyan ve Musevi öğrencilere zorunlu din derslerinden muaf tutulma hakkı tanıdığına işaret eden AİHM'nin gerekçeli kararında, "bu durum çocukları okulda gördükleri eğitim ile ailelerinin dini veya felsefi inançları arasında çatışmaya itebilir" sonucuna varmıştır.

Avrupa ülkelerinin çoğunluğunun öğrencilere din derslerine girmeme veya bu ders yerine başka bir derse girme hakkı tanıdığını da hatırlatan AİHM, Türk eğitim sisteminin ebeveynlerin inançlarına saygı konusunda hâlâ Avrupa standartlarında olmadığı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin eğitim hakkıyla ilgili maddesini ihlal edildiğine hükmetmiştir. AİHM, sorunun "yapısal" olduğunu da belirterek, kararın nasıl uygulanması gerektiği konusunda en kısa sürede din ve ahlak kültürü derslerinin zorunlu olmaktan çıkartılıp, öğrencilerin muaf tutulabilecekleri bir sisteme geçilmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Bu noktada, Türkiye'de zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi dersi uygulamasında, sorunun ortadan kaldırılmasının yegâne yolunun zorunlu din dersi uygulamasının kaldırılması ve bu dersin yerine tüm dinlere ve inanma biçimlerine eşit mesafeden bakabilecek seçimli bir "Din Kültürü" dersi uygulamasının getirilmesi öneriler arasında yer almaktadır.

Diğer taraftan, AİHM'in 09.11.2008 tarihli, kesinleşmiş olan Hasan ve Eylem Zengin- Türkiye davasına ilişkin kararında da bir ülke olarak mevcut din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimi pratiğinin Avrupa İnsan Hakları sözleşmesi, 1'inci ek protokolü, 2'inci maddesinde güvenceye alınan, velilerin inançlarına uygun eğitim hakkını ihlal edici nitelikte olduğu hükme bağlanmıştır.

Aleviler tarafından zorunlu din derslerine karşı Türkiye'nin değişik yerlerinde her yıl okullar açılırken davalar açılmaktadır. Alevi örgütleri, anayasanın belirttiği eşitlikçi kavramları hatırlatarak bu sorunun çözüme kavuşturulması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu kararlar, benzer olası davalar için emsal teşkil etmesi bakımından önem taşımaktadır.

6304

Dolayısıyla, Türkiye'de sıklıkla ileri sürüldüğü üzere, ebeveynlerin inançlarına gerçek anlamda saygı gösterilmesini sağlayacak tek çözüm Anayasa'nın ilgili maddesinden zorunlu din dersinin okutulması gereken dersler arasından çıkarılmasıdır.

Nihayetinde, 7 Nisan 2022 tarihinde toplanan Anayasa Mahkemesi (AYM) Genel Kurulu, 2014 yılında yapılan ve 8 yıldır devam dosyada, Anayasa'nın 24. Maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan ebeveynlerin eğitim ve öğretimin kendi dinî ve felsefi inançlarına göre yapılmasını sağlama hakkının ihlal edildiği yönünde verdiği karar, din derslerinden muafiyet ve bu derslerin müfredatı konusunda Millî Eğitim Bakanlığını bağlayıcı hükümler içermektedir.

Bu bağlamda:

- 1- Anayasa Mahkemesinin "zorunlu din derslerinin inanç özgürlüğünün ihlali" yönünde verdiği son karara rağmen zorunlu din dersleri uygulamasına devam edilecek midir?